

25.9.2013

kirjaamo@stm.fi

Viite: STM071:00/2012

LAUSUNTO TOIMIVA LASTENSUOJELU -SELVITYSRYHMÄN LOPPURAPORTISTA JA TYÖRYHMÄN ESITYKSESTÄ LASTENSUOJELUN LAATUSUOSITUKSEKSI

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt 20.6.2013 yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa lausuntoa lasten ja perheiden palvelujen sekä lastensuojelulain toimivuutta selvittämään asettaman ryhmän alaisuudessa toimineen työryhmän ehdotuksesta lastensuojelun laatusuosituksiksi. Lisäksi on pyydetty ottamaan kantaa lastensuojelutyössä tarvittavia henkilöstömääriä koskeviin kysymyksiin. Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa myös toimiva lastensuojelu -selvitysryhmän loppuraportista.

Selvitysryhmän loppuraportissa on esitetty useita hyviä toimenpiteitä, joiden avulla lastensuojelua voidaan kehittää. On tärkeää kiinnittää huomiota yhteistyöhön, työkäytänteisiin ja -menetelmiin sekä erityisryhmiin kuuluviin lapsiin, kuten maahanmuuttajataustaisiin, pitkäaikaissairaisiin ja vammaisiin lapsiin. On myös vahvistettava osaamista, tuettava eroperheiden lapsia, huostaan otettuja ja kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia. On hyvä, että selvitysryhmä on tarkastellut palvelukokonaisuutta laajasti erityisryhmät huomioiden. On niin ikään tärkeää, että erityistä huomiota on kiinnitetty lastensuojelun asiakkuuden alkuvaiheeseen, avohuoltoon ja niihin sisältyviin yhteistyömahdollisuuksiin.

Selvitysryhmä on pyrkinyt käsittelemään kaikkia toimeksiannon osa-alueita. Loppuraportti antaakin kokonaisuudessaan hyvän pohjan lastensuojelutyön parissa toimiville tahoille. Osa ehdotuksista on toteutettavissa suhteellisen vähäisellä ponnistuksella. Esimerkiksi työntekijöiden osaamisen kehittäminen täydennyskoulutuksen avulla mahdollistaa jo olemassa olevan asiantuntemuksen hyödyntämisen ja vahvistaa siten ammatillisia valmiuksia työskennellä lasten, nuorten ja heidän perheidensä parissa. Lapsen edun turvaamiseksi on välttämätöntä, että lastensuojelun parissa työskentelevillä henkilöillä on siihen asianmukainen ja laadukas koulutus. ETENEn mukaan on tärkeää, että lastensuojelu tunnustetaan tämän lisäksi omana, käytännön työhön tiiviisti niveltynään sosiaaliryhmän erikoistumisalueena. Tämä on omiaan lisäämään myös alan arvostusta.

Lastensuojelun alueella on tiedetty monien ongelmien olemassaolosta, mutta niihin ei ole kyetty puuttumaan. Selvitysryhmän tehtävä ollut laaja ja kunnianhimoinen. Esitetyt toimenpiteet lastensuojelutyön kipupisteisiin puuttumiseksi ovat hyviä. Ehdotusten runsaudesta kuitenkin seuraa se, että osa suosituksista jää yleiselle tasolle. Jää myös epäselväksi, mitkä monista hyvistä ehdotuksista korjaisivat parhaiten keskeisiä ongelmia ja ennen kaikkea tilanteita, joissa lapsen tai nuoren hätä jää tunnistamatta. Tämän estämiseksi olisi mahdollisuuksien mukaan tehtävä erikseen mahdollisimman pitkälle kustannusvaikuttavuuteen perustuva priorisoitu lista ehdotuksista.

On hyvä, että selvitysryhmä on korostanut tiedon keräämisen ja analysoinnin tärkeyttä. Hyvää on myös toimintatapojen kehittäminen hallinnollisiin järjestelyihin nähden. Lastensuojelun irrottaminen muusta sosiaalihuollosta ei viimeksi mainittujen osalta ole itsestään selvästi hyvä asia - se on omiaan korostamaan lastensuojelun irrallisuutta, josta muuten halutaan eroon. On suhtauduttava varauksella sellaisiin uusiin raportointivelvollisuuksiin (selonteot, kertomukset), jotka eivät johda toimenpiteisiin. Sen sijaan on suotavaa toteuttaa järjestelmällistä kehittämistyötä käynnistämällä ensin selvitys ja käytännön kokeilu joissakin kunnissa ja huolehtia tämän jälkeen kyseisen selvityksen avulla saatujen tulosten soveltamisesta valtakunnallisesti.

Työryhmän kirjoittaman laatusuosituksen tarkoituksena on ohjata lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelutyön tekemistä ja järjestämistä. Laatusuosituksessa mainitut, lastensuojelutyötä laajasti ohjaavat eettiset periaatteet on laadittu ETENEn vuonna 2011 julkaisemien sosiaali- ja terveysalan eettisten suositusten pohjalta. Ne käsittävät asiakkaiden ihmisarvon ja perusoikeuksien kunnioittamisen, näkemyksen asiakkaan edusta sosiaali- ja terveydenhuollon lähtökohtana, toista arvostavan ja inhimillisen vuorovaikutuksen, ammattihenkilöstön vastuun työnsä laadusta sekä vastuulliset päätökset ja toimintakulttuurin. Lastensuojelun lähtökohtana on lapsen etu, mikä edellyttää hyvää hallintoa ja asiakkaiden asiallista kohtelua.

Laatusuosituksessa mainittu tavoite siitä, että lasta tulee auttaa ja lapsen hätä havaita asuinpaikasta riippumatta on alueellisen yhdenvertaisuuden periaatetta tukeva. Kaikista lastensuojelun asiakkaista tulee huolehtia siten, että he tulevat kuulluiksi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Varhaisen puuttumisen periaate on erittäin tärkeä ja tukee lapsen etua lastensuojelun lähtökohtana. Neuvottelukunta esittää toivomuksenaan, että kullakin asiakkaalla on oma nimetty työntekijä, jolla on kokonaisvastuu asiakkaasta. Tämä ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että lastensuojelun työntekijä kokee jäävänsä työssään yksin, mikä onkin mainittu laatusuosituksessa.

Toisia arvostava toimintakulttuuri, vastuullinen johtaminen ja vastuulliset päätökset edesauttavat niin asiakkaiden kuin työntekijöidenkin hyvinvoinnin toteutumista. Neuvottelukunta pitää laatusuosituksen koottuja periaatteita hyvinä ja lasten ja nuorten osallisuutta vahvistavina. Ne eivät kuitenkaan mahdollistu, mikäli työntekijöitä ja käytettävissä olevaa aikaa on liian vähän. Olisi välttämätöntä lisätä työntekijäresursseja, mikä voi heikossa taloustilanteessa kuitenkin olla vaikeaa. Tästä syystä kuntien tulisi sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen sisällä ohjata rajallisia resursseja kaikkein heikoimmassa asemassa olevien lasten ja nuorten auttamiseen. Laatusuosituksessa esille tuotujen hyvien ehdotusten sisälläkin tulisi miettiä lasten ja nuorten hyvinvointia kaikkein parhaiten edistävien toimenpiteiden asettamista tärkeysjärjestykseen. ETENE pitää tärkeänä, että resursseja kohdennettaisiin ennen kaikkea varhaisen puuttumisen, lasten ja nuorten lähiyhteisöjen ja syrjäytymistä ehkäisevien toimenpiteiden tukemiseen.

Neuvottelukunnan puolesta

Puheenjohtaja

Markku Lehto

Pääsihteeri

Leila Jylhäkangas

Tiedoksi STM/sosiaali- ja terveystieteiden osasto
STM/peruspalveluministeri

